

Фінанси, банківська справа і страхування

УДК 658

Партин Галина Остапівна

кандидат економічних наук, професор

Кафедра фінансів

Національний університет «Львівська політехніка»

Партын Галина Остаповна

кандидат экономических наук, профессор

Кафедра финансов

Национальный университет «Львовская политехника»

Partyn Halyna

PhD, Professor

Department of Finance

Lviv Polytechnic National University

ORCID: 0000-0002-6733-0157

Скіп Роксолана Андріївна

студентка кафедри фінансів

Національного університету «Львівська політехніка»

Скип Роксолана Андреевна

студентка кафедры финансов

Национального университета «Львовская политехника»

Skip Roksolana

Student of the Department of Finance

Lviv Polytechnic National University

ORCID: 0000-0001-9691-4699

**ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ФІНАНСОВИХ
РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ ЗА ВИДАМИ
ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

**ИССЛЕДОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ТЕНДЕНЦИЙ ФИНАНСОВЫХ
РЕЗУЛЬТАТОВ ПРЕДПРИЯТИЙ УКРАИНЫ ПО ВИДАМ
ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ**

**RESEARCH OF CURRENT TRENDS IN FINANCIAL RESULTS OF
UKRAINIAN ENTERPRISES BY FIELDS OF ECONOMIC ACTIVITY**

Анотація. Ефективна діяльність суб'єктів підприємництва є фундаментом розвитку економіки кожної країни. До найважливіших завдань функціонування підприємств у сучасних ринкових умовах належить отримання ними позитивних фінансових результатів (прибутку), оскільки значення цього показника є індикатором ефективності бізнес-моделей та процесів формування цінності. Отримання прибутку забезпечує фінансові можливості для розвитку підприємницької діяльності, сприяє створенню нових робочих місць, покращенню якості товарів та послуг, зростанню конкурентноспроможності продукції на національному та міжнародному ринках. Відтак, формування позитивного фінансового результату важливе не тільки для власників бізнесу, але й для інших учасників ринкових відносин. У статті досліджено динаміку значення чистого фінансового результату (сальдо) підприємств України, як щодо загального обсягу, так і за окремими видами економічної діяльності упродовж 2010-2021 рр., ідентифіковано види діяльності з найвищими та найнижчими обсягами формування чистого прибутку, встановлено, що упродовж 2013-2019 рр. стабільно розвивалися і збільшували свої прибутки вітчизняні підприємства промисловості, оптової та роздрібною торгівлі, транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності, розкрито основні причини та наслідки отриманих результатів. З метою об'єктивнішого

оцінювання фінансових результатів підприємств та нівелювання впливу інфляційних процесів, проаналізовано значення показників операційної рентабельності за видами економічної діяльності, оцінено динаміку й виокремлено види діяльності з найвищим рівнем рентабельності, ідентифіковано склад галузей економіки України, для яких характерною є хронічна збитковість. У процесі дослідження встановлено, що прибутковість національних підприємств характеризується динамічністю і особливою чутливістю до впливу багатьох чинників, серед яких політико-економічна криза 2014-2015 років, анексія Російською Федерацією Автономної Республіки Крим, початок війни на Донбасі, невисока купівельна спроможність населення, відносна нестабільність грошової одиниці, доволі несприятливий інвестиційний клімат та ін., зосереджено особливу увагу на аналізуванні впливу пандемії Covid-19 на економіку України через призму прибутковості підприємств. Встановлено, що протягом 2020 року внаслідок негативного впливу карантинних обмежень, зумовлених пандемією, підприємства України отримали удвічі менше сукупного прибутку, порівняно з попереднім 2019 роком. Однак, за першу половину 2021 року обсяги чистого прибутку суттєво зросли і становили 384920 млн. грн., що на 21% більше, ніж за весь 2020 рік. Тобто, підприємства України почали адаптуватися до нових умов функціонування і можна було прогнозувати подальший розвиток та покращення результатів їхньої діяльності. Однак, російська агресія у лютому 2022 року і воєнні дії стали причиною нівелювання позитивних тенденцій у динаміці фінансових результатів підприємств нашої країни.

Ключові слова: фінансові результати, прибуток до оподаткування, чистий прибуток, динаміка фінансових результатів, рентабельність операційної діяльності.

Анотація. Эффективная деятельность субъектов предпринимательства является основой развития экономики каждой

страны. К важнейшим задачам функционирования предприятий в современных рыночных условиях относится получение ими положительных финансовых результатов (прибыли), поскольку значение этого показателя является индикатором эффективности бизнес-моделей и процессов формирования ценности. Получение прибыли обеспечивает финансовые возможности для развития предпринимательской деятельности, способствует созданию новых рабочих мест, улучшению качества товаров и услуг, росту конкурентоспособности продукции на национальном и международном рынках. Следовательно, формирование положительного финансового результата важно не только для собственников бизнеса, но и для других участников рыночных отношений. В статье исследована динамика значения чистого финансового результата (сальдо) предприятий Украины, как по общему объему, так и по отдельным видам экономической деятельности на протяжении 2010-2021 гг., идентифицированы виды деятельности с наивысшими и низкими объемами формирования чистой прибыли, установлено, что на протяжении 2013 -2019 гг. стабильно развивались и увеличивали свою прибыль отечественные предприятия промышленности, оптовой и розничной торговли, транспорта, складского хозяйства, почтовой и курьерской деятельности, раскрыты основные причины и последствия полученных результатов. С целью более объективной оценки финансовых результатов предприятий и нивелирования влияния инфляционных процессов, проанализированы значения показателей операционной рентабельности по видам экономической деятельности, оценена динамика и выделены виды деятельности с наивысшим уровнем рентабельности, идентифицирован состав отраслей экономики Украины, для которых характерна хроническая убыточность. В процессе исследования установлено, что доходность национальных предприятий характеризуется динамичностью и особой чувствительностью к влиянию многих факторов, среди которых

политико-экономический кризис 2014-2015 годов, аннексия Российской Федерацией Автономной Республики Крым, начало войны на Донбассе, невысокая покупательная способность населения, относительная нестабильность денежной единицы, достаточно неблагоприятный инвестиционный климат и др., сосредоточено особое внимание на анализе влияния пандемии Covid-19 на экономику Украины через призму прибыльности предприятий. Установлено, что в течение 2020 года в результате негативного влияния карантинных ограничений, вызванных пандемией, предприятия Украины получили вдвое меньше совокупной прибыли по сравнению с предыдущим 2019 годом. Однако за первую половину 2021 года объемы чистой прибыли существенно выросли и составили 384 920 млн. грн., что на 21% больше, чем за весь 2020 год. То есть предприятия Украины начали адаптироваться к новым условиям функционирования и можно было прогнозировать дальнейшее развитие и улучшение результатов их деятельности. Однако российская агрессия в феврале 2022 г. и военные действия стали причиной нивелирования положительных тенденций в динамике финансовых результатов предприятий нашей страны.

Ключевые слова: *денежные результаты, прибыль до налогообложения, незапятнанная чистая прибыль, динамика денежных финансовых результатов, рентабельность операционной деятельности.*

Summary. *Effective business is the foundation of every country's economy. One of the most important tasks of enterprises in modern market conditions is to obtain positive financial results (profits), as the value of this indicator is an indicator of the effectiveness of business models and value formation processes. Making a profit provides financial opportunities for business development, contributes to the creation of new jobs, improving the quality of goods and services, increasing the competitiveness of products in national and international*

markets. Therefore, the formation of a positive financial result is important not only for business owners but also for other participants in market relations. The article examines the dynamics of the net financial result (balance) of Ukrainian enterprises, both in terms of total and by individual types of economic activity during 2010-2021, identified activities with the highest and lowest volumes of net profit, found that during 2013 -2019, domestic enterprises of industry, wholesale and retail trade, transport, warehousing, postal and courier activities developed steadily and increased their profits, the main causes and consequences of the results were revealed. In order to more objectively assess the financial results of enterprises and reduce the impact of inflation, analyzed the value of operating profitability by type of economic activity, assessed the dynamics and identified activities with the highest level of profitability, identified the composition of Ukrainian industries characterized by chronic losses. The study found that the profitability of national enterprises is characterized by dynamism and sensitivity to many factors, including the political and economic crisis of 2014-2015, the annexation by the Russian Federation of the Autonomous Republic of Crimea, the war in Donbass, low purchasing power, relative monetary instability units, rather unfavorable investment climate, etc., special attention is focused on analyzing the impact of the Covid-19 pandemic on the economy of Ukraine through the prism of enterprise profitability. It is established that during 2020, due to the negative impact of quarantine restrictions caused by the pandemic, Ukrainian enterprises received twice less than the total profit compared to the previous 2019. However, in the first half of 2021, net profits increased significantly and amounted to UAH 384,920 million, which is 21% more than in the whole of 2020. That is, Ukrainian enterprises began to adapt to new operating conditions and it was possible to predict the further development and improvement of their performance. However, the Russian aggression in February 2022 and hostilities led to the leveling of positive trends in the dynamics of financial performance of enterprises in our country.

Key words: *financial results, income before redemption, net income, dynamics of financial results, profitability of operating activities.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Український бізнес змушений постійно долати складні економічні умови, що негативно впливає на його розвиток. Водночас, саме успішна діяльність підприємств є запорукою зростання національної економіки, оскільки фінансовостійкі та висококонкурентні підприємства створюють нові робочі місця, наповнюють державний бюджет за рахунок податкових надходжень, позитивно впливають на підвищення купівельної спроможності та попит на продукцію у населення. Сукупний фінансовий результат (сальдо) суб'єктів господарювання є вектором, який вказує на розвиток чи деградацію економічних процесів у країні. Відтак, дослідження динаміки фінансових результатів, рівня рентабельності діяльності та чинників, що впливають на зміну їхнього значення з врахуванням особливостей сучасних умов функціонування підприємств в Україні залишається актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання сутності, оцінювання і вдосконалення управління фінансовими результатами підприємств досліджували і продовжують досліджувати чимало науковців, серед яких Власюк Н.І. [1], Ярова Л.Г. [2], Кононенко Ж.А., Грибовська Ю.М., Ходаківська Л.О. [3], Богацька Н.М. [4], Тюленєва Ю.В., Ренкас С.В. [5] та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження тенденцій зміни сукупного фінансового результату та рівня операційної рентабельності підприємств України за видами їхньої економічної діяльності упродовж 2010-2021 рр. з ідентифікацією впливу основних чинників на ефективність їх функціонування, виокремлення груп

галузей національної економіки з найвищим і найнищим рівнями прибутковості діяльності суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Українські підприємства у впродовж останніх років функціонували у доволі нестабільних та складних політико-економічних умовах, основними з яких є: воєнні дії на Сході України; невисока купівельна спроможність населення; відносна нестабільність грошової одиниці; несприятливий інвестиційний клімат та ін. Вищеперелічені чинники ускладнювали підприємницьку діяльність та негативно впливають на фінансові результати підприємств. Оцінити динаміку обсягів сукупного фінансового результату (сальдо) до оподаткування підприємств України дає можливість рис. 1.

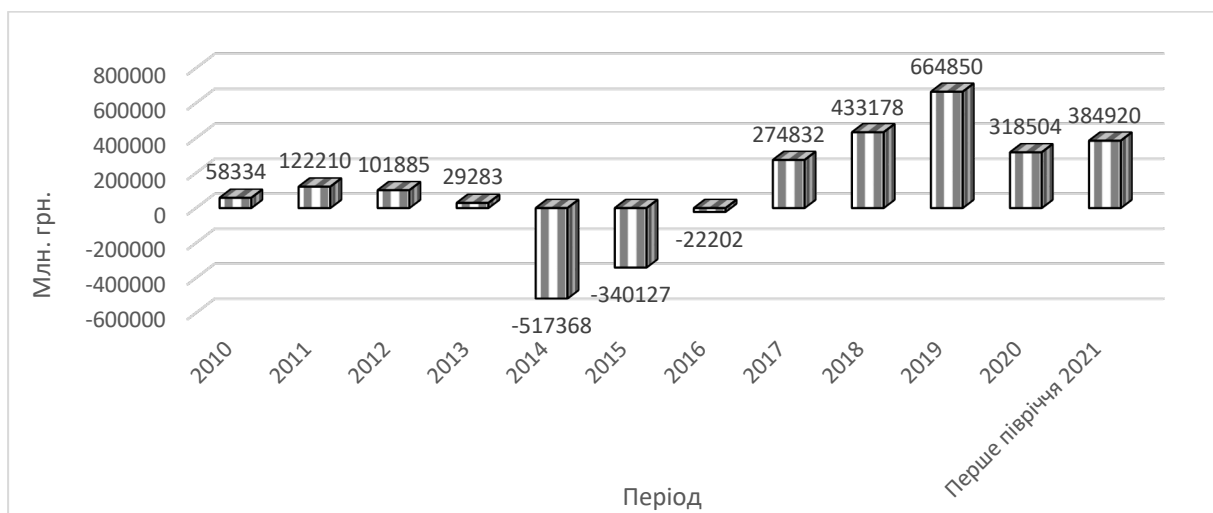

Рис. 1. Динаміка обсягів чистого фінансового результату (сальдо) до оподаткування підприємств України упродовж 2010-2021 рр.

Джерело: складено авторами на основі даних [6]

Аналізуючи дані представлені на рис. 1 можна зробити висновок, що протягом 2014-2016 рр. сукупний фінансовий результат до оподаткування підприємств України мав від'ємне значення, оскільки для цього періоду характерні такі ознаки як: політико-економічна криза 2014-2015 років; анексія Російською Федерацією Автономної Республіки Крим; початок війни на Донбасі. Внаслідок зазначених подій значна кількість підприємств

була змушена припинити свою діяльність, частина суб'єктів господарювання, які могли перенести діяльність з окупованої частини України, зробили це, однак зазначений процес був тривалим і потрібно було чимало часу на його реалізацію та відновлення нормального функціонування. Значна кількість підприємств також припинила співпрацю з російськими партнерами, що вплинуло на скорочення загального обсягу доходів та прибутків української економіки. Падіння внутрішнього попиту та доволі низький зовнішній попит на продукцію вітчизняних підприємств спричинили падіння реального ВВП на 6,8% [7]. Окрім цього, у 2014 році стрімко зростав попит на іноземну валюту, а це разом із падінням експорту, спричинило стрімке знецінення гривні. До економічної кризи 2014 року вартість долара становила 8 грн, на початку 2014 року гривня почала знецінюватись і вартість долара становила 10 грн. Впродовж усього 2014 року гривня продовжувала втрачати свою вартість і наприкінці того ж року курс обвалився до 15-16 грн. за долар [8]. Тому збитки окремих підприємств були також спричинені знеціненням національної валюти. Особливо постраждали ті суб'єкти господарювання, які мали фінансові зобов'язання в іноземній валюті.

Відновлення нормальної та прибуткової діяльності підприємств почалось у 2016 році, коли величина їх сукупного збитку суттєво зменшилась, порівняно із значенням за 2015 рік. Протягом 2017-2019 рр. прибутки українських підприємств стрімко зростали. Так, у 2018 та 2019 роках темп приросту обсягів чистого фінансового результату перевищував 50%. Імовірно, якби не пандемія Covid-19, то таку тенденцію можна було б спостерігати і сьогодні. У 2020 році сукупне значення фінансового результату (сальдо) до оподаткування всіх підприємств України скоротилось на 52%, а 28,6% підприємств отримало збиток. Робота підприємств налагодилась у третьому кварталі 2020 року. За підсумками першого півріччя 2021 року було отримано 384920 млн. грн. прибутку, що

на 21% більше, ніж протягом усього 2020 року та становило майже 60% від обсягу прибутку за весь 2019 рік. Отже, можна зробити висновок, що фінансові результати підприємств України за 2021 рік можуть досягти рівня 2019 року чи навіть його перевершити.

Складна ситуація виникла у кінці лютого 2022 року, яка пов'язана з повномасштабним військовим вторгненням Російської Федерації в Україну. Вітчизняний бізнес зіткнувся з новою проблемою – необхідність функціонування під час війни. Велика кількість суб'єктів підприємництва не мають змоги перенести свою справу у більш безпечне місце через те, що їхня діяльність не є мобільною. Насамперед це стосується підприємств, які функціонують у сфері логістичного та аграрного бізнесу. Окрім цього, підприємства, розміщені далеко від територій, де ведуться активні бойові дії, також не можуть повноцінно працювати через логістичні проблеми та нестачу сировини. Сьогодні в Україні у повному обсязі функціонує тільки 17% компаній, а кожна третя не працює [9]. За оцінками Національного банку, під час війни економіка України втрачає 50% "невиробленого" ВВП. Тобто кожен тиждень коштує національній економіці понад 50 млрд грн. і це без втрат від руйнувань. Міжнародний валютний фонд оцінює втрати України через військове вторгнення російських окупантів на рівні 35 відсотків ВВП [9].

Важливим є аналізування обсягів прибутків та збитків підприємств України за видами економічної діяльності, який доцільно здійснити за двома етапами, а саме до пандемії Covid-19 та після адаптації до неї економіки нашої країни (рис. 2, 3).

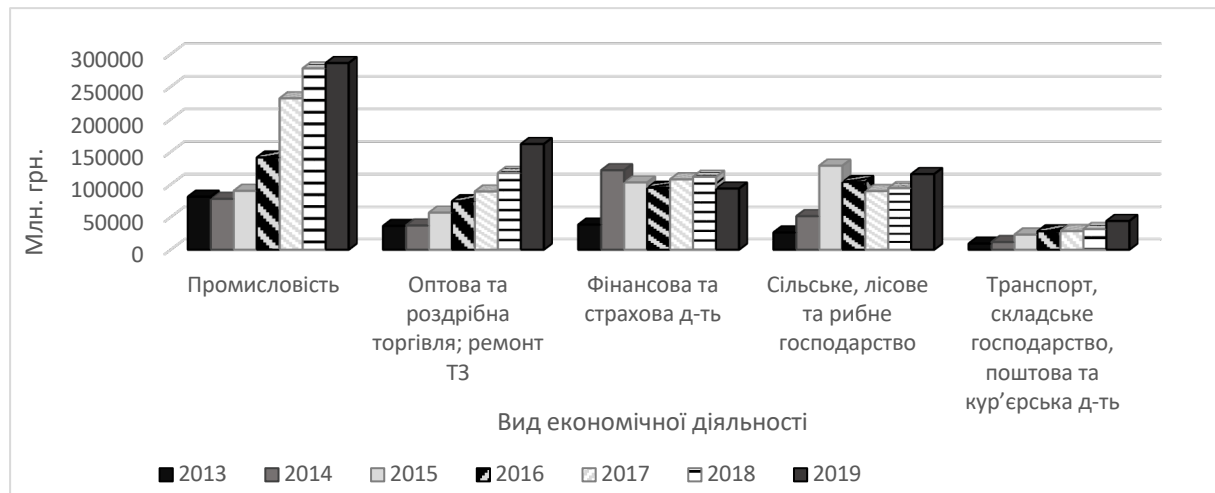

Рис. 2. Динаміка фінансових результатів (сальдо) до оподаткування найприбутковіших галузей економіки України упродовж 2013-2019 рр.

Джерело: складено авторами на основі даних [6]

Варто підкреслити, що упродовж 2013-2019 рр. стабільно розвивалися і збільшували свої прибутки підприємства за такими видами економічної діяльності, як промисловість, оптова та роздрібна торгівля, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність. Натомість для фінансової і страхової діяльності, сільського, лісового та рибного господарства характерною є нестабільність у обсягах прибутків, що зумовлено специфікою їхньої діяльності, зокрема більшою залежністю від коливань на фінансовому і товарному ринках.

У 2013 році та протягом 2016-2019 рр. найбільше значення сукупного фінансового результату (сальдо) до оподаткування характерне для промисловості. У 2018 році частка прибутків промислових підприємств становила 37,25% від загального обсягу прибутків, отриманого всіма галузями економіки країни. Цікавим є той факт, що у 2014 році перше місце за сукупною величиною прибутку належало суб'єктам галузі фінансової та страхової діяльності, що зумовлено знеціненням національної валюти і отриманням банками значних прибутків за кредитами, які були видані у попередніх періодах (до знецінення гривні у 2014 році) в іноземній валюті. У 2015 році лідерами за сукупною сумою прибутків були підприємства

галузі сільського, лісового та рибного господарства. До певної міри це стало наслідком значних обсягів аграрних інвестицій протягом зазначеного періоду, величина яких становила близько 1 млрд. дол.

Доцільно також проаналізувати вплив пандемії Covid-19 на економіку України через призму прибутковості підприємств за окремими видами економічної діяльності (рис.3).

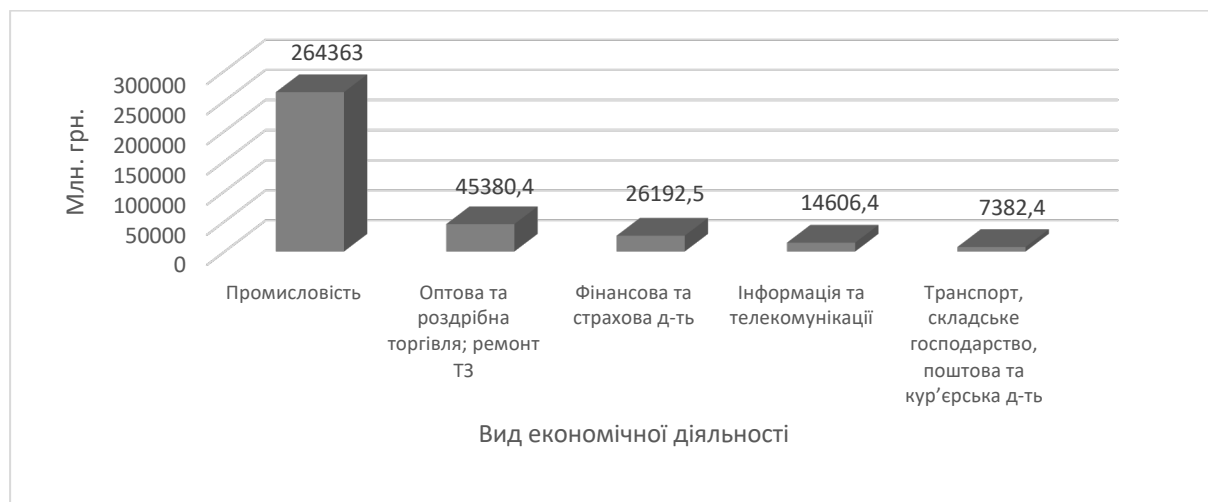

Рис. 3. Динаміка фінансових результатів (сальдо) до оподаткування найприбутковіших галузей економіки України упродовж першого півріччя 2021 р.

Джерело: складено авторами на основі даних [6]

Якщо порівняти склад п'ятірки найприбутковіших галузей економічної діяльності до коронакризи та після адаптації підприємств до функціонування в умовах карантину, то бачимо, що до її складу замість галузі сільського, лісового та рибного господарства увійшов такий вид економічної діяльності, як інформація та телекомунікація. Зауважимо, що сільське, лісове, рибне господарство є єдиною галуззю, для якої характерний позитивний фінансовий результат протягом усіх 2010-2021 рр. У 2021 р. перше місце за сукупним обсягом прибутку належить підприємствам промисловості. Частка фінансового результату цього виду діяльності у його загальній сумі становить 69% і є найвищим значенням починаючи з 2017 року. Протягом попередніх періодів питома вага прибутків підприємств промисловості була значно меншою, а саме: 25% - у

2019 році; 36% - у 2018 році; 32% - у 2017 році. Друге місце за сукупним обсягом прибутку, як і до Covid-19, посідає оптова та роздрібна торгівля. Наступні місця належать відповідно суб'єктам галузей фінансової та страхової діяльності, інформації та телекомунікації і на останньому – транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності.

Варто згадати і про підприємства найменш прибуткових галузей національної економіки, серед яких сфери адміністративного та допоміжного обслуговування, тимчасового розміщення та організації харчування, охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, мистецтва, спорту, розваг та відпочинку, освіти. Якщо у перших трьох галузях протягом досліджуваного періоду спостерігається певна позитивна динаміка фінансового результату до оподаткування, то, на жаль, про мистецтво, спорт, розваги, відпочинок та освіту цього відзначити не можна. Щодо освіти, то невеликі обсяги прибутку галузі можна пояснити тим, що в Україні більша частина навчальних закладів належать до державної форми власності, які функціонують на некомерційній основі, а комерційних закладів освіти налічується незначна кількість. Щодо мистецтва, спорту, розваг та відпочинку, то єдиним періодом, протягом якого значення їх фінансового результату (сальдо) було позитивним, був 2019 рік. Для розвитку мистецтва і спорту і забезпечення їхньої прибутковості необхідні значні інвестиції, однак фінансування зазначеної галузі з державного бюджету є мізерним. На сьогодні в Україні мистецтво та спорт фінансуються здебільшого коштами меценатів і спонсорів, а оплату поточних витрат часто здійснюють за рахунок власних коштів митців і спортсменів. Розваги та відпочинок – це та галузь, доходи якої залежать від рівня добробуту людей. Витрати домогосподарств на зазначену статтю у бюджеті середньостатистичної української сім'ї доволі низькі, а в окремих сім'ях на неї взагалі коштів не залишається. Оскільки витрати українців на

відпочинок та розваги за обсягами невеликі, то і, відповідно, доходи зазначеної галузі є також незначними.

Окрім дослідження абсолютного значення фінансових показників діяльності підприємств України за видами економічної діяльності, доцільно проаналізувати відносний рівень їхньої прибутковості, оскільки це дає змогу об'єктивніше оцінити результати функціонування та нівелювати вплив інфляційних процесів. Одним з найважливіших показників, що характеризує ефективність використання ресурсів у процесі виробництва і реалізації продукції є рентабельність операційної діяльності. У табл. 1 представлено динаміку значення рентабельності операційної діяльності підприємств України за видами економічної діяльності за 2010-2021рр.

Таблиця 1

**Показники рентабельності операційної діяльності підприємств України
за видами економічної діяльності упродовж 2010-2021 років, у %**

Види економічної діяльності	Роки											Перше півріччя 2021
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Усього	4,0	5,9	5,0	3,9	-3,9	1,0	7,4	8,8	8,1	10,4	6,2	15,1
Сільське, лісове та рибне господарство	22,9	23,2	21,7	11,3	20,3	41,7	32,4	22,4	18,3	18,7	18,6	5,3
Промисловість	3,5	4,7	3,4	3,0	2,3	0,9	4,2	6,8	6,3	5,8	3,9	17,1
Будівництво	-1,5	0,2	-0,1	0,0	4,8	-7,6	-0,4	1,6	3,0	4,7	1,3	0,5
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	9,8	15,0	12,2	10,2	-13,1	-0,9	15,8	18,8	23,3	25,7	16,2	28,9
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	5,6	6,1	5,4	3,5	-3,6	1,1	5,1	-1,0	-1,6	4,1	4,4	4,0
Тимчасове розміщення та	-1,8	-0,1	-1,1	-2,8	-26,6	-17,3	-0,8	7,8	8,6	10,2	-7,9	12,7

організація харчування												
Інформація та телекомунікація	7,4	7,6	10,5	11,8	-1,7	0,5	8,5	13,8	13,1	15,4	14,7	23,7
Фінансова та страхова діяльність	3,5	6,2	6,1	5,9	-15,3	-8,9	-4,8	2,8	1,2	8,0	3,5	6,7
Операції з нерухомим майном	0,3	-3,6	2,8	3,1	-42,7	-33,4	-8,1	6,2	16,3	36,3	-6,3	40,6
Професійна, наукова та технічна діяльність	-6,6	0,5	0,3	-1,3	-28,5	-1,1	17,6	19,4	8,9	23,7	2,4	-2,3
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	-3,3	-2,7	-2,9	-2,5	-11,5	-11,9	-3,9	2,6	0,1	8,1	5,5	7,8
Освіта	4,9	7,4	8,2	8,4	5,4	5,7	5,6	3,7	5,8	8,9	7,1	4,9
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	4,0	2,6	2,7	3,1	-4,2	-0,6	4,5	3,3	3,7	3,0	11,2	-4,2
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	-26,9	-24,4	-17,6	-8,0	-11,2	-25,3	-16,5	-15,5	-1,5	1,5	-10,6	-34,1
Надання інших видів послуг	4,3	3,1	2,6	-0,9	-5,0	7,3	5,1	-0,4	2,7	6,2	3,4	2,5

Джерело: складено авторами на основі даних [6]

Із даних, представлених в таблиці 1 можна зробити висновок, що найвищий рівень рентабельності операційної діяльності спостерігається у підприємств за такими видами економічної діяльності, як:

- сільське, лісове та рибне господарство, що зумовлено попитом на їхню продукцію, а відтак і значними обсягами її реалізації та можливістю укладання вигідних експортних контрактів;
- оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів. Високе значення показників рентабельності підприємств цієї галузі за останні роки є наслідком відносно невеликого рівня витрат та стабільного попиту на їх продукцію і послуги;

- інформація та телекомунікація, що пов'язано з розвитком у нашій країні ІТ-сфери. В Україні існує значна кількість висококваліфікованих фахівців сфери інформації та телекомунікації, попит на яких сьогодні високий у всьому світі, а нижчий рівень оплати праці у нашій країні, порівняно з іншими країнами, його тільки підсилює. Відтак, значні обсяги доходів та нижча собівартість забезпечують високі показники прибутковості функціонування підприємств зазначеної галузі .

Необхідно також підкреслити, що на рівень рентабельності діяльності підприємств галузей сільського, лісового, рибного господарства та сфери інформації і телекомунікації не сильно вплинула пандемія Covid-19, оскільки значення показників рентабельності операційної діяльності зменшилося не суттєво. Щодо підприємств решти видів економічної діяльності, то у 2020 році спостерігається зниження рівня їхньої прибутковості.

Доцільно звернути увагу на нестабільну динаміку рентабельності операційної діяльності підприємств, які здійснюють операції з нерухомим майном. Така ситуація є наслідком недосконалої законодавчої бази, що регулює їхнє функціонування, нестабільності фінансового ринку через коливання валютного курсу і низької купівельної спроможності клієнтів.

За підсумками першого півріччя 2021 року рентабельність операційної діяльності підприємств України за усіма видами економічної діяльності суттєво зросла і становила 15,1%. Особливо активно зростала прибутковість підприємств галузей промисловості, операцій з нерухомим майном, тимчасового розміщення та організації харчування, а також інформації та телекомунікацій. Це свідчило про адаптацію українських підприємств до нових умов функціонування та про реальні можливості їхнього розвитку і підвищення ефективності діяльності. Однак, російська агресія у лютому 2022 року і воєнні дії стали причиною різкого погіршення

економічної ситуації, а відтак і фінансових результатів підприємств багатьох галузей економіки нашої країни.

Висновки та перспективи досліджень у даному напрямку. Отримання прибутку належить до з найважливіших завдань діяльності підприємств на ринку, оскільки сприяє нарощенню обсягів їх власних фінансових ресурсів, підвищенню фінансової стійкості, розвитку інвестиційної діяльності, зростанню ринкової вартості та є джерелом збільшення надходжень до бюджету. В процесі аналізування обсягів прибутку українських підприємств за видами економічної діяльності встановлено, що значення їх чистого фінансового результату упродовж 2017-2019 рр. стрімко зростало, що було позитивним явищем і сприяло розвитку економіки України. Найбільші обсяги прибутків було отримано вітчизняними промисловими підприємствами. В процесі аналізування рівня прибутковості операційної діяльності підприємств України встановлено, що найвищого його рівня (10,4%) було досягнуто у 2019 році, а операційна рентабельність підприємств, що здійснювали операції з нерухомим майном досягла аж 36,3%. Пандемія Covid-19 внесла свої корективи і протягом 2020 року підприємствами було отримано удвічі менше сукупного прибутку, порівняно з попереднім роком. Водночас, незважаючи на продовження карантинних обмежень у 2021 році, сукупний фінансовий результат підприємств за першу половину цього періоду суттєво зріс і становив 384920 млн. грн., що на 21% більше, ніж його значення за весь 2020 рік (58% від значення у 2019 році). Відтак, вже за перше півріччя 2021 року українські підприємства за абсолютною величиною фінансового результату (сальдо) змогли перевищити показники 2019 року, що дозволяло здійснювати оптимістичні прогнози щодо подальшого розвитку і підвищення ефективності функціонування економіки України. Однак, російська агресія у лютому 2022 року і воєнні дії стали причиною нівелювання позитивних тенденцій у динаміці фінансових результатів вітчизняних підприємств.

Отже, протягом останніх років прибутковість підприємств України характеризується динамічністю й чутливістю до впливу багатьох дуже суттєвих чинників негативного характеру і тому потребує постійного аналізування та оцінювання з метою прогнозування очікуваних у майбутньому результатів та ризиків.

Література

1. Власюк Н.І. Вплив макроекономічних чинників на формування та використання прибутку підприємств // Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. 2021. №6. С. 68-74.
2. Ярова Л.Г. Управління прибутком підприємства в сучасних умовах // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». 2021. № 4(48). С. 23-28.
3. Кононенко Ж.А., Грибовська Ю.М., Ходаківська Л.О. Фактори зміни величини фінансових результатів підприємства // Інвестиції: практика та досвід. 2020. №1. С. 27-32.
4. Богацька Н.М. Прибуток підприємства: його роль, формування та резерви збільшення в умовах ринкової економіки // Ефективна економіка. 2019. №9. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2019/32.pdf (дата звернення 02.04.2022).
5. Тюленева Ю.В., Ренкас С.В. Фактори впливу на прибуток підприємств та напрями підвищення прибутковості // Підприємництво та інновації. 2017. №3. С. 102-107.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Статистичні дані. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 02.04.2022).

7. Статистична інформація порталу «МінфінМедіа» // Український портал про фінанси та інвестиції «МінфінМедіа». URL: <https://index.minfin.com.ua> (дата звернення 02.04.2022).
8. Що сталося з гривнею за 20 років // Інформаційний ресурс фінансових новин "BBC News Україна". 2021. URL: <https://www.bbc.com> (дата звернення 02.04.2022).
9. Бізнес в умовах війни: хто зазнав найбільших втрат та як відновлюються підприємства // Інформаційний ресурс економічних новин «Економічна правда». 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/03/23/684549/> (дата звернення 02.04.2022).

References

1. Vlasyuk N.I. (2021) Vplyv makroekonomichny`x chy`nny`kiv na formuvannya ta vy`kory`stannya pry`butku pidpry`yemstv [Influence of macroeconomic factors on the formation and use of enterprise profits]. Visnyk of Lviv National University of Trade and Economics. Economic sciences, vol. 6, pp. 68-74.
2. Yarova L.G. (2021) Upravlinnya pry`butkom pidpry`yemstva v suchasny`x umovax [Profit management of the enterprise in modern conditions]. International scientific journal "Internauka". Series: "Economic Sciences", vol. 4(48), pp. 23-28.
3. Kononenko Zh.A., Gry`bovs`ka Yu.M., Xodakivs`ka L.O. (2020) Faktory` zminy` vely`chy`ny` finansovy`x rezul`tativ pidpry`yemstva [Factors of change of size of financial results of the enterprise]. Investments: practice and experience, vol. 1, pp. 27-32.
4. Bogacz`ka N.M. (2019) Pry`butok pidpry`yemstva: jogo rol`, formuvannya ta rezervy` zbil`shennya v umovax ry`nkovoyi ekonomiky` [The profit of the enterprise: its role, formation and reserves of increase in a market economy].

- Effective economy, vol. 9. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2019/32.pdf (accessed 02 March 2022).
5. Tyulenyeva Yu.V., Renkas S.V. (2017) Faktory` vply`vu na pry`butok pidpry`yemstv ta napryamy` pidvy`shhennya pry`butkovosti [Factors influencing the profit of enterprises and ways to increase profitability] *Entrepreneurship and Innovation*, vol. 3, pp. 102-107.
 6. Official site of the State Statistics Service of Ukraine. Statystychni dani [Statistics]. Official site of the State Statistics Service of Ukraine. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed 02 March 2022).
 7. Ukrainian portal on finance and investments «MinfinMedia». Statystychna informacija portalu «MinfinMedia» [Statistical information of the portal «MinfinMedia»]. Ukrainian portal of finance and investments «MinfinMedia». Available at: <https://index.minfin.com.ua> (accessed 02 March 2022).
 8. Financial Resource Information Resource "BBC News Ukraine" (2021) Shho stalosya z hryv`vneyu za 20 rokiv [What happened to the hryvnia in 20 years], Financial Resource Information Resource "BBC News Ukraine". Available at: <https://www.bbc.com> (accessed 02 March 2022).
 9. Information resource of economic news "Economic truth" (2022) Biznes v umovakh vijny: khto zaznav najbiljshykh vtrat ta jak vidnovljuyutsja pidpryjemstva [Business in the minds of the war: who, having recognized the greatest expenses, is the one who starts businesses], Information resource of economic news "Economic truth". Available at: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/03/23/684549/> (accessed 02 March 2022).